

MÄNTSÄLÄN KUNTA

ARVIOINTIKERTOMUS 2016

TARKASTUSLAUTAKUNTA 3.5.2017
KUNNANVALTUUSTO 22.5.2017

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunnan toiminta ja tilintarkastus	2
1.1. Kokoonpano	2
1.2. Toiminnan tarkoitus ja tehtävät	2
1.3. Toiminta ja toimintamuodot	3
1.4. Arviointikertomuksen käsittelyprosessi	3
2. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi 2016.....	4
2.1. Strategiset tavoitteet	4
2.2. Henkilöstö.....	7
2.3. Tavoitteet toimialakohtaisesti.....	8
3. Kuntakonsernille asetetut tavoitteet.....	13
3.1 Nivos Oy –konserni.....	13
3.2 Mäntsälän Vuokra-asunnot Oy	13
4. Muut havainnot.....	15
5. Edellisen vuoden 2015 arviointikertomuksen vastineet.....	16
6. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle.....	22

1. Tarkastuslautakunnan toiminta ja tilintarkastus

1.1. Kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuoden 2016 arvioinnissa:

Jäsen	Varajäsen
Jari Sillanpää, puheenjohtaja	Jani Mäkelä
Kari Orre, varapuheenjohtaja	Juri Ruohola
Jaana Arpalahti-Kolu	Mirja Siljander
Minttu Jores	Kirsi Olkkonen
Sami Koski	Pekka Kärkkäinen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ei ole esteellisenä osallistunut sivistyslautakunnan alaisen toiminnan, sekä Mäntsälän Jäähalli Oy:n ja

Tarkastuslautakunnan esittelijänä ja kokousten pöytäkirjanpitäjänä ovat toimineet BDO Auditor Oy:n vastuunalainen JHTT-tilintarkastaja ja tarkastaja.

1.2. Toiminnan tarkoitus ja tehtävät

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten kuntalain 121 §:n nojalla (KunL 410/2015). Tarkastuslautakunnan on valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa. Lisäksi tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä. Kuntalain 125 §:n nojalla tarkastuslautakunnan tehtävänä on hankkia mahdollisesta tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto.

Sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, tarkastuslautakunnan tehtävänä on valtuuston hyväksymän kunnan tarkastussäännön perusteella seurata tilintarkastuksen toteutumista ja huolehtia tilintarkastuksen voimavarojen riittävydestä sekä tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

1.3. Toiminta ja toimintamuodot

Kuntalain perusteella talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeiset tavoitteet (KunL 110 §). Kunnanhallituksen on tilikaudelta laadittava kunnan ja kuntakonsernin tilinpäätös, johon kuuluvat kunnan ja konsernin tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus (KunL 113 §). Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta (KunL 115 §).

Tarkastuslautakunta on perehtynyt oman toimintasuunnitelmansa mukaan kunnan voimassa oleviin strategioihin, talousarvioon, toiminta- ja taloussuunnitelmaan sekä kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien päätöksiin sekä tilinpäätökseen ja henkilöstökertomukseen.

Kunnan palvelutuotantoon ja toimintaan tarkastuslautakunta on perehtynyt haastatteleamalla toimielinten jäseniä, johtavia viranhaltijoita ja henkilökuntaa. Toimintaan liittyviä tietoja ovat tarkastuslautakunnan jäsenet saaneet myös kuntalaisilta. Tarkastuslautakunta on seurannut tavoitteiden toteutumista osavuosikatsauksista. Arvioinnissa on hyödynnetty myös tilintarkastajan raportteja. Vuoden 2016 arvioinnin yhteydessä tarkastuslautakunta on tehnyt vierailukäynnit Teknisen toimialan varikkotiloihin ja Yandex Oy:n tiloihin.

Vaalikaudelle 2013–2016 valittu tarkastuslautakunta on vuonna 2016 kokoontunut 10 kertaa. Lisäksi arviointityötä on jatkettu vuoden 2017 aikana viidessä kokouksessa.

Kunnan tilintarkastajana on toiminut valtuuston kokouksessa 27.5.2013 § 78 tilikausiksi 2013–2016 valitsema JHTT-yhteisö BDO Audiator Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on vuoden 2016 osalta toiminut JHTT, KHT Tuulikki Tuononen. Avustavana tarkastajana on toiminut tarkastaja Varpu Vilkkö.

1.4. Arviointikertomuksen käsittelyprosessi

Tarkastuslautakunta suosittaa seuraavaa arviointikertomuksen käsittelyprosessia:

- Arviointikertomuksen esittely valtuustolle
- Arviointikertomuksen hallituskäsittely, jossa tarkastuslautakunnan suositukset annetaan toimeksi eri hallintokunnille
- Suositusta koskevien asioiden lautakuntakäsittely, jos suositusta koskevalle asialle on lautakunta tai muu valmisteleva luottamushenkilöelin
- Selvitykset tarkastuslautakunnalle ja kunnanhallitukselle syyskuun loppuun mennessä
- Selvitykset valtuuston lokakuun kokoukseen

2. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi 2016

2.1. Strategiset tavoitteet

Tarkastuslautakunta on vuoden 2016 arviointityötä tehdessään kuullut eri hallinnonalojen johtavia viranhaltijoita arvioidakseen kuntastrategian toteutumista ja käynyt läpi vuoden 2016 tilinpäätöksen. Tarkastuslautakunta on suorittanut arviointia tilinpäätökseen hallinnonaloittain kirjattujen tavoitteiden toteutumisen pohjalta. Toimialakohtaisten tavoitteiden toteuman arviointia käsitellään yksityiskohtaisemmin luvussa 3.3.

Strategian toteutumisen yhteenveto on tuotu esille tilinpäätöskirjassa. Tämän avulla on aikaisempaa helpompi saada kokonais käsitys strategian toteutumisesta. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että asukasmäärä on lähtenyt lievään nousuun, mutta kunnan vetovoimaisuuteen myös asukasnäkökulmasta tulisi edelleen panostaa.

2.1.1. Kunnan talous

Mäntsälän tilinpäätös toteutui vuonna 2016 ennakoitua parempana. Mäntsälän kunnan tilikauden tulos oli 7,5 milj. euroa ylijäämäinen, mikä on myös edellisvuotta parempi (vuonna 2016: 3,3 milj. euroa), Vuosikate kykeni kattamaan poistot ja näiden välinen suhde 228,5 % parani selkeästi edellisestä vuodesta (156,7 %). Vuosikate oli 643 euroa/asukas, kun se vuonna 2015 oli 437 €/asukas. Suunnitelmanmukaiset poistot lisääntyivät hieman eli 5,9 milj. euroon edellisvuoden 5,8 milj. eurosta. Käyttöomaisuuden myyntivoittoja kirjattiin 1,1 milj. euroa.

Vuosikate riitti kattamaan 93,5 % (2015: 57,6 %) investointien omahankintamenoista. Loppuosa on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli omaisuuden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Suhteellinen velkaantuneisuus parani hieman viime vuodesta ollen 53,7 % (2015: 52,8 %), ja se ylittää kriisikuntamittaristossa asetetun raja-arvon (50 %). Omavaraisuusaste pysyi samalla tasolla kuin edellisellä tilikaudella 63,4 % (2015: 63,4 %). Lainakanta lisääntyi viime tilikauteen verrattuna ja oli 57,9 milj. euroa (2015: 54,9 milj. euroa). Asukaskohtainen lainakanta nousi 2 780 euroon/asukas, kun se vuonna 2015 oli ollut 2 656 euroa/asukas. Tilastokeskuksen vuoden 2015 kuntatilastojen mukaan lainakanta 10 001-20 000 asukkaan kunnissa oli keskimäärin 2 670 euroa/asukas ja Uudenmaan kunnissa 2 647 euroa/asukas. Kunnan lainanhoitokate oli tilikauden lopussa 2,4. Tulorahoituksen katsotaan riittävän lainanhoitomeneihin, mikäli tunnusluku ylittää arvon 1. Lainanhoitokate on hyvällä tasolla, jos tunnusarvo ylittää luvun 2 ja tyydyttävällä tasolla kun tunnusluku on 1-2.

Kunnan toimintakulut laskivat -0,9 % eli n. 1,1 milj. euroa verrattuna vuoteen 2015. Toimintatuotot laskivat myös -0,9 % eli 1,6 milj. euroa. Toimintakate pysyi siis lähes samalla tasolla lisääntyen 449 t euroa. Kunnan toimintakate toteutui 1,7 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Toimintatuotot toteutuivat talousarvion mukaisena ja -kulut alittuivat 1,7 milj. euroa talousar-

vioon asetetusta. Henkilöstökulut alittuivat 1 milj. euroa, josta palkat ja palkkiot 0,9 milj. euroa ja henkilöstösivukulut 0,1 milj. euroa.

Kunnan rahoitustuottojen ja -kulujen erotus 1,5 milj. euroa oli 0,4 milj. euroa ennakoitua parempi. Korkokulut jäivät 0,2 milj. euroa alle muutetun talousarvion 9,5 milj. euroon alhaisten markkina-korkojen ansiosta.

Mäntsälän vuosikate 13,4 milj. euroa oli 2,5 milj. euroa muutettua talousarviota ja 3,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi. Suunnitelmapoistoja kirjattiin 5,9 milj. euroa, mikä on 0,3 milj. euroa alle talousarvion. Tilikauden tulos oli 7,5 milj. euroa ylijäämäinen, tilinpäätöksen poikkeama oli 2,8 milj. euroa talousarvioennustetta parempi, josta toimintakatteen osuus oli 1,7 milj. euroa, verorahoituksen osuus 0,4 milj. euroa, rahoituskulujen ja -tuottojen osuus 0,4 milj. euroa sekä suunnitelmapoistot 0,3 milj. euroa.

Alla olevissa taulukoissa on tarkasteltu vuosien 2012–2016 osalta talousarvion toteutumista. Niistä näkyy vuosittaiset ylitykset sekä talousarvion määrärahojen kehitys suhteessa tilinpäätöksiin. Menojen kasvu on ollut voimakasta viimeisten vuosien aikana, mikä näkyy toimintakatteen heikentymisenä.

Talousarvioon varatut määrärahat suhteessa tilinpäätöksiin milj. €. (toimintakate)					
Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Muutos ta / ed.vuoden ta %	Muutos ta / ed.vuoden tp %	muutos tp / ed. vuoden tp %
2016	-99 568	-97 131	-0,2	2,0	-0,5
2015	-99 751	-97 580	0,0	3,4	1,2
2014	-99 755	-96 427	4,7	7,0	3,4
2013	-95 308	-93 244	6,6	5,7	3,4
2012	-89 444	-90 184	4,2	5,0	5,8

Talousarvion toteutuminen 2012-2016											
Vuosi	toiminta menot ta	ta- muutos	% Ta:sta	muutettu ta	toteutum a	toimintat uotot ta	muutos	% Ta:sta	muutettu ta	toteutuma	toiminta kate
2016	-159 521	1 659	-1,0	-157 862	-155 303	59 953	-944	-1,6	59 009	58 172	-97 131
2015	-155 842	910	-0,6	-154 932	-151 293	56 091	-1 310	-2,3	54 781	53 712	-97 581
2014	-151 810	212	-0,1	-151 598	-148 512	52 055	-151	-0,3	51 904	52 085	-96 427
2013	-144 131	-1 150	0,8	-145 281	-144 323	48 823	1 121	2,3	49 944	51 079	-93 244
2012	-134 290	-3 283	2,4	-137 573	-137 959	44 800	1 104	2,5	45 904	47 714	-90 245

Talousarvion toteutuminen hallinnonaloittain 2012-2016	<i>Hallintopalvelut / kunnanhallitus</i>	<i>Maankäyttö ltk / maankäyttö palvelut</i>	<i>Yht.-alueen perusturvaltk / Perusturvapalv elut</i>	<i>Sivistusltk / Sivistyspalvelut</i>	<i>Tekninen ltk / Tekniset palvelut</i>
2016					
Alkuperäinen talousarvio, toimintakate	-3 393 852	-736 265	-70 575 363	-29 503 079	4 676 141
Muutokset	120 940	0	656 590	-17 350	-45 080
Muutokset % alkuper. talousarviosta	-3,6	0,0	-0,9	0,1	1,0
<i>Lopullinen ylitys/alitus € (toteutuma vs. alkup. TA)</i>	-40 555	-182 657	-1 539 222	-301 604	449 885
2015					
Alkuperäinen talousarvio, toimintakate	-2 514 897	-538 599	-72 004 746	-28 151 641	3 459 246
Muutokset	-2 573 040	20 970	1 821 600	399 641	-68 530
Muutokset % alkuper. talousarviosta	102,3	-3,9	-2,5	-1,4	2,0
<i>Lopullinen ylitys € (toteutuma vs. alkup. TA)</i>	-3 018 163	0	0	0	13 549
2014					
Alkuperäinen talousarvio, toimintakate	-4 388 685	-544 697	-70 965 463	-27 849 059	3 448 173
Muutokset	-323 000	-100 000	514 600	129 000	-260 000
Muutokset % alkuper. talousarviosta	7,4	18,4	-0,7	-0,5	7,5
<i>Lopullinen ylitys € (toteutuma vs. alkup. TA)</i>	-501 636	0	0	0	0
2013					
Alkuperäinen talousarvio, toimintakate	-4 417 335	-509 809	-67 451 570	-27 291 542	3 852 585
Muutokset	620 000	120 000	-176 000	230 000	-702 665
Muutokset % alkuper. talousarviosta	-14,0	-23,5	0,3	-0,8	18,2
<i>Lopullinen ylitys € (toteutuma vs. alkup. TA)</i>	0	0	0	0	-614 633
2012					
Alkuperäinen talousarvio, toimintakate	-4 248 256	-495 004	-62 387 892	-26 541 282	3 733 405
Muutokset	-140 000		-1 889 500		-150 000
Muutokset % alkuper. talousarviosta	3,3		3,0		4,0
<i>Lopullinen ylitys € (toteutuma vs. alkup. TA)</i>	0	0	-1 305 014	0	-339 006

Kunnan käyttötalous on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tyydyttävällä tasolla. Tulevaisuudessa kunta tulee todennäköisesti velkaantumaan lisää pystyäkseen kattamaan tulevat investoinnit. Tämä aiheuttaa lautakunnan näkemyksen mukaan uhan tulevien vuosien talousnäköymille. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimen valtakunnallinen uudelleenjärjestely tulee tuomaan muutoksia kunnan tulorahoitukseen; tämä tulee aiheuttamaan omat haasteensa kunnan taloudelle.

2.1.2 Kuntakonsernin talous

Kirjanpitolauslautakunnan kuntajaoston tulkintaohjeiden perusteella kunnan tilinpäätöksen tunnuslukuja voidaan pitää tyydyttävänä. Kuntakonsernin taloudellista tilannetta voidaan sen sijaan luonnehtia heikoksi. Konsernin lainakanta kasvoi edellisvuodesta 11,2 % ollen vuoden 2016 lopussa 147,1 milj. euroa (v.2015: 132,3). Konsernin omavaraisuusaste on 28,0 % (2015: 27.1) ja suhteellinen velkaantuneisuus 101,9 % (2015: 96,9).

Mäntsälän kuntakonsernin taloudellista tilannetta ei voida pitää erityisen hyvänä. Kuntalain uudistuksen myötä kriisikuntastatusta punnitaan kuntakonsernin alijäämien perusteella vuodesta 2017 alkaen. Mäntsälän kuntakonsernin kertynyt ylijäämä asukasta kohden oli vuoden 2016 lopussa 1 233,33 euroa kun se vuotta aikaisemmin oli 800,1 euroa. Kuntakonsernin lainakanta oli vuoden

2016 lopussa asukaskohtaisesti tarkasteltuna 7 057 euroa/asukas. Koko maassa konsernin lainakanta oli vuonna 2015 keskimäärin 5 987 euroa/asukas (Mäntsälässä 6 398 euroa).

Kuntalain vuonna 2015 tehdyn muutoksen jälkeen säädetään 110 § 3 momentissa että kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;
- 3) asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
- 4) kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä sovelletaan ensimmäisen kerran tilikautena 2017.

Tarkastuslautakunta esittää huolestumisensa ja kiinnittää edellisvuosien tapaan huomiota kuntakonsernin velkaantumisen kehitykseen. Kunnan tulee panostaa aikaisempaa vahvemmin tytäryhtiöidensä konserniohjaukseen.

2.1.3 Strategiset toiminnalliset tavoitteet

Yhdyskuntarakenteen toiminnallisissa tavoitteissa on keskustan kehittäminen ja keskustan yleisilme ja viihtyvyys.

Tarkastuslautakunta toteaa, että keskustan alueella on tapahtunut positiivista kehitystä. Lautakunnan havainnon mukaan keskustan viihtyvyyteen tulee edelleen panostaa.

2.2. Henkilöstö

Talousarviovuonna voimassa olleen kuntastrategian näkökulmana on ollut toimiva ja osaava kunta, joka varmistaa palvelujen tuloksellisen järjestämisen. Menestystekijöiksi on määritelty monipuoliset ja tarkoituksenmukaiset palvelujen järjestämistavat, osallistava ja tuloksellinen johtaminen, henkilöstön työhyvinvointi ja osaaminen sekä palvelutarpeen ennakointi. Kunnan henkilöstöstrategiassa henkilöstöpolitiikan tuloksellisuutta ja kannustavuutta arvioidaan onnistuneen johtamisen

ja esimiestyön, kannustavien palvelussuhde-ehtojen, työssä kehittymisen tukemisen sekä hyvän ja avoimen työilmapiirin kautta.

Henkilöstömäärä väheni 3 henkilöllä ollen vuoden lopussa 1 308 henkeä. Henkilöstöstä 79,3 % työskenteli vakinaisessa työsuhhteessa. Määräaikaisten työsuhhteiden määrä väheni 0,7 % vuodesta 2015. Kunta-alan naisvaltaisuutta kuvastaa hyvin Mäntsälän kunnan työntekijöiden sukupuolijakauma: naiset 87,6 % ja miehet 12,4 %.

Henkilöstön koulutuspäivät ovat laskeneet vuodesta 2015. Vuonna 2015 koulutuspäiviä henkilöä kohden oli 1,4 ja vuonna 2016 määrä on hieman noussut, ollen 1,6:n henkilöä kohden.

Henkilöstökertomuksen mukaan työhyvinvointia tuetaan terveellisellä ja turvallisella työllä ja työympäristöllä. Mahdollisia riskitilanteita pyritään ennakoimaan ja reagoimaan niihin nopeasti. Olemassa olevia tietoja työolosuhteista, johtamisesta, sekä henkilöstön ja työyhteisön tilasta hyödynnetään ennaltaehkäisevien toimintojen tehostamiseksi ja tavoitteiden asettamiseksi. Tärkeää onkin, että esim. tehtyjen kyselyiden ja kartoitusten tulokset hyödynnetään toiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi.

Henkilöstön sairauspoissaolot ovat pysyneet lähes samana vuosien 2015 ja 2016 välillä ollen 13,5 pv/työntekijä (13,55 v.2015). Eniten sairauspoissaoloja oli Perusturvapalveluilla (17,34) ja vähiten Hallintopalveluissa (5,13 v.2015).

Työ- ja työmatkatapaturmat ovat hieman lisääntyneet edellisestä vuodesta ja niitä on ollut 70 kpl (68 v.2016). Korvauspäivät ovat vähentyneet vuodesta 2015 ja työ- ja työmatkatapaturmien korvaukset ovat kasvaneet.

Työterveyshuollon kustannukset ovat lisääntyneet vuodesta 2015, kokonaiskustannusten nousu on ollut n. 26 t euroa.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan pitkäaikaistyöttömiä on työllistetty vuonna 2016 aikaisempaa huomattavasti enemmän, jonka lautakunta näkee positiivisena asiana. Sairauspoissaoloihin tulee edelleen kiinnittää huomiota. Sairauspoissaolojen ennaltaehkäisevään toimintaan on lautakunnan saaman tiedon mukaan panostettu ja tätä suuntausta tulee edelleen jatkaa.

2.3. Tavoitteet toimialakohtaisesti

2.3.1. Hallintopalvelut

Hallintopalvelut -toimialan talousarvioylitys oli toimintakatteen (neton) osalta noin 161 500 euroa vuonna 2016. Toimintatuotot poikkesivat -5,6 % arvioidusta ja lisäksi toimintakulut alittuivat 0,7 % lähinnä henkilöstökulujen osalta.

Toimialan tavoitteista riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan osalta työtä on vielä runsaasti edessä.

Yleishallinnon toiminnallisen tavoitteena on ollut, että hyvinvointikertomuksen hyvinvointia kuvaavien indikaattoreiden seurantatiedot olisivat myös aktiivisesti mukana, tämä ei ole toteutunut. Sähköisen hankintaohjelman olisi pitänyt olla käytössä kaikilla toimialoilla, mutta Hankinta-Sammon käyttölukujen seurannan kokonaisarvio käytöstä on siirretty vuoden 2017 puolelle. Sisäisen valvonnan mallin olisi pitänyt olla toiminnassa, mutta tavoite ei ole toteutunut 2016. Johtamisarviointeja ei ole tehty vuoden 2016 aikana.

Tarkastuslautakunta on kuullut kunnanjohtajaa, kunnankamreeria ja tietohallintopäällikköä kokouksissaan.

Yleishallinnon toiminnallisissa tavoitteissa on useita kohtia, joissa tavoite ei ole täysin toteutunut tai on jäänyt kokonaan toteutumatta. Tavoitteiden toteuttaminen on todennäköisesti vaikeutunut johtuen selvitettävistä seudullisista projekteista esim. (Metropoli, Kymppikunnat), joten tavoitetaso on asetettu liian korkealle.

2.3.2. Maankäyttöpalvelut

Maankäyttöpalvelujen tulot ylittivät talousarvion n.220 t euroa ja olivat 178 t euroa edellisvuotta suuremmat. Syynä tähän ovat esimerkiksi toteutuneet tonttien myyntitulot. Maankäyttöpalveluiden toimintakulut ylittivät talousarvion n. 37 t eurolla ja olivat 227 t euroa edellisvuotta suuremmat. Toimintakate oli 183 t euroa talousarviota pienempi ja 49 t euroa vuoden 2015 toimintakattetta pienempi.

Maankäyttölautakunnan tavoitteista maantien 140 uudistamisen runkosuunnitelmat olisi pitänyt käynnistää, mutta asiassa ei ole edistytty. Lupapiste.fi –ohjelman käyttöönotto on toteutunut, mutta suunnittelutarveratkaisuhakemukset tulevat vielä kirjeitse. Maakauppoja on toteutunut 7 kpl ja tavoitteena on ollut 8 kpl, mutta asuintontteja on myyty vain 1 kpl, kun tavoitteena on ollut 3 kpl.

Tarkastuslautakunta on edellisessä arviointikertomuksessa kehottanut tehostamaan kaavoitusta strategian mukaiseksi. Tähän ei ole kuitenkaan vielä päästy.

2.3.3. Yhteistoiminta-alueen perusturvapalvelukeskus

Yhteistoiminta-alueen perusturvapalvelukeskuksen talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuusto päätti 1,8 milj. euron säästötavoitteesta. Tämä säästötavoite kohdennettiin kokonaisuudessaan perusturvapalveluiden johdon ja hallinnon tulosalueille. Toimialatasolla talousarvio alittui merkittävästi. Toimintakate alittui 883 t euroa, toimintakate oli 69 milj. euroa ja lisääntyi edellisestä vuodesta 1,6 milj. euroa.

Perusturvan johdon ja hallinnon toiminnallisista tavoitteista ei kumppanuusyhteistön toteutuminen -kohdassa ole ollenkaan tekstiä kohdassa toteutuma, joten ilmeisesti tavoite ei ole toteutunut. Johtamisen ja päätöksenteon tukena käytettävien raporttien käyttöönotossa on ollut suuria haasteita ja raporttien kehittäminen siirtyy seuraavalle vuodelle. Toimintakulut 98 milj. euroa alittuivat muutettuun talousarvioon verrattuna 1,8 milj. euroa ja edelliseen vuoteen verrattuna lisääntyivät

2,8 milj. euroa. Toimintatuotot 29 milj. euroa alittuivat talousarvioon verrattu 915 t euroa, edelliseen vuoteen verrattuna toimintatuotot lisääntyivät 1,3 milj. euroa.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden sitovista tavoitteista ei henkilöstön osaamisen kartoittamisesta asetettu tavoite koko henkilöstön osalta toteutunut, vaan pelkästään lastensuojelun henkilöstön ammatti- ja tehtävärakenteen ja työnjaon päivittämisen tavoite oli toteutunut vain perhesosiaalityössä.

Hoito- ja hoivapalveluissa tehostetussa asumispalvelussa olevien määrän tavoite ei toteutunut Pornaisten osalta. Myös ikäryhmän osuus pitkäaikaisessa laitoshoidossa tavoite ei toteutunut Pornaisten osalta.

Perusterveydenhuollon tavoitteista kuntoutuksen oikea-aikainen integrointi kokonaishoitoon tavoite suoravastaanottoiminnasta ei käynnistynyt. Kotikuntoutusmallin kehittäminen yhdessä kotihoidon kanssa käynnistyi, mutta vain kotiutuvien lonkkamurtuma ja AVH-asiakkaiden osalta. Tavoite kumppanuusyhteistyön vahvistamisesta potilaan hoitoprosessin toimivuuden turvaamiseksi ei täysin toteutunut. Asiakkaiden mukaan ottamista toiminnan kehittämiseen suunniteltiin, mutta toiminnan systemaattinen käyttö vaatii resurssointia, mihin ei ole ollut taloudellista mahdollisuutta. Potilaan yhteydensaannin, hoitotarpeen arvioinnin ja hoitoon pääsyn tavoite puhelinpalvelun palvelutasoprosentista ei toteutunut vaan oli 85 % kun tavoitteena oli yli 90 %. Hoitoon pääsyn toteutumisen tavoite lääkäripalveluissa ei toteutunut Mäntsälässä eikä Pornaisissa.

Erikoissairaanhoidon tavoite läheteiden määrästä perusterveydenhuollosta erikoissairaanhoidon ei toteutunut ollen 18 % asetetun alle 11 % asemesta. Erikoissairaanhoidon käytön seurannan ja raportoinnin kehittämisestä oli tavoitteena, että raportointi on jo toteutunut, tämä on kuitenkin käynnistymässä vasta 2017 vuoden puolella.

Tarkastuslautakunta on kuullut sosiaalipalvelupäällikköä ja hyvinvointineuvolan osastonhoitajaa perusturvan ja hyvinvointineuvolan ajankohtaisista asioista. Lisäksi tarkastuslautakunta on kuullut perusturvalautakunnan puheenjohtajaa lautakunnan toiminnasta.

Perusturvapalveluissa on paneuduttu tulevaisuudessa tulevien muutosten ennakointiin, jonka tarkastuslautakunta näkee positiivisena. Ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen tulee tuottamaan lisää säästöjä tulevaisuudessa. Tuleva sote-uudistus ja maakuntahallinto tulee asettamaan omat haasteensa tavoitteiden saavuttamisessa.

2.3.4. Sivistyspalvelukeskus

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ei ole jäävinä osallistunut sivistyspalvelukeskuksen toiminnan arviointiin.

Sivistyspalvelut -toimialan käyttötalouden toimintakate oli 29 milj. euroa, ollen 319 t euroa talousarviota pienempi ja 1,6 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Toimintatuotot n. 2 milj. euroa olivat 514 t euroa talousarviota suuremmat ja 99 t euroa edellisvuotta pienemmät. Toimintakulut 31

milj. euroa toteutuivat 198 t euroa talousarviota suurempina ja olivat 1,5 milj. euroa edellisvuotta suuremmat.

Kehittämis- ja hallintopalveluiden toiminnallisista tavoitteista lautakuntayhteistyön kehittämisen tavoite ei toteutunut. Hallinnon kehittämissuunnitelman laadinta keskeytettiin ja hallinnon osuus sisällytettiin opetuksen ja vapaa-aikapalveluiden kehittämissuunnitelmiin.

Perusopetuksen tavoite resurssien keskittämisestä perustehtävään on toteutunut melko hyvin. Tavoite opetusryhmien koosta ei ole toteutunut yhden koulun yhden ryhmän osalta.

Elinikäisen oppimisen ja tiedonhallinnan tavoite lukion vetovoimaisuudesta ei ole toteutunut, vaan peruskoulun päättötodistuksen saaneista 34,4 % aloitti opinnot Mäntsälän lukiossa. Tavoite oli 36 %. Kirjaston monipuolisen ja ajantasaisen aineistokokoelman tavoite ei toteutunut, koska uusi kirjastojärjestelmä saatiin käyttöön vasta marraskuussa 2016 ja lainausdataa on käytettävissä vasta vuoden 2017 lopulla.

Vapaa-aikapalveluiden tavoite kuntalaisten palvelutyytyväisyyskyselystä ei toteutunut siltä osalta, että liikuntakyselyn tulosten mukaisesti kuntalaisten toiveisiin ei voitu vastata täysimääräisesti. Tämä johtui siitä, että vapaa-aikapalveluiden käyttötalouteen ei tullut lisämäärärahoja vuonna 2016. Tulosalueen sekä eri hallintokuntien välisen sisäisen ja ulkoisen viestinnän kehittämisen tavoite ei toteutunut täysimääräisesti koska Mantran sisällön tuottaminen on kesken. CAF-itsearviointimallin päivittämisen tavoite osaksi Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelmaa ei ole toteutunut, koska käytössä on ollut Työ- ja hyvinvointilaitoksen lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä -malli.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että perusopetuksen toiminnallisissa tavoitteissa ei ole asetettu mittariksi asiakastyytyväisyyskyselyjä. Kyselyn voisi kohdistaa sekä vanhemmille että oppilaille. Oppimisen mittariksi voisi esimerkiksi asettaa luokkatason keskiarvon. Tämä voisi lisätä oppilaitosten vetovoimaisuutta.

Lautakunta on toivonut jo edellisessä arviointikertomuksessaan, että toimitilojen lisäämiseen vapaa-ajan nuorisotyössä ja kulttuurityössä panostettaisiin. Samaa toivotaan edelleen.

2.3.5. Tekninen palvelukeskus

Teknisten palveluiden toimintatuottojen toteutuma 22 milj. euroa oli 486 t euroa talousarviota alempi ja n. 2 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Toimintakulujen 17 milj. euroa toteutuma oli 936 t euroa talousarviota alempi ja toimintakulut lisääntyivät edellisestä vuodesta 232 t euroa. Toimintakate toteutui 5,1 milj. euron ja poikkesi talousarviosta -495 t euroa ja edellisvuoteen verrattuna lisääntyi 1,7 milj. euroa.

Keskitettyjen palveluiden tavoite kehityskeskusteluista on toteutunut valtaosin.

Toimitilapalveluiden tavoite sopimusten läpikäynnistä on toteutunut osittain. Lisäksi tavoite tilahankkeiden toteuttamisohjeen viennistä käytäntöön on toteutunut osittain, koska osa käyttäjäpalveluista on pidetty.

Tarkastuslautakunta on kuullut teknistä johtajaa ajankohtaisista asioista ja tutustunut eri varikko-kohteisiin. Lisäksi lautakunta on kuullut teknisen lautakunnan puheenjohtajaa.

Tarkastuslautakunta totesi varikkokohteiden tutustumisen yhteydessä, että kunnassa on varikkotiloja useissa eri kohteissa. Varikkotilojen käyttöä tulisi tehostaa.

Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan kunnan kiinteistöjen korjausvelan määrä on suuri ja se tulee lisääntymään tulevaisuudessa.

Positiivisena asiana lautakunta näkee toimintakulujen alituksen ja sen, että kunnantalon tiloja käytetään aikaisempaa tehokkaammin esim. valtuustosalin elokuvaillat.

3. Kuntakonsernille asetetut tavoitteet

Konsernirakenteessa tapahtui merkittävä muutos vuoden 2014 lopussa, kun valtuuston päätös konsernijärjestelyistä pantiin täytäntöön. Mäntsälän Sähkö Oy myytiin Mäntsälän Kuntayhtiöt Oy:lle (15.2.2016 alkaen Nivos Oy) ja Mäntsälän vesi –liikelaitos Mäntsälän Vesi Oy:lle. Toiminta uusilla yhtiöjärjestelyillä alkoi 1.1.2015 alkaen.

3.1 Nivos Oy –konserni

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ei ole jäävinä osallistunut Mäntsälän Sähkö Oy:n toiminnan arviointiin.

Yhtiön toimiala on sähkö-, lämpö-, ja kaasuliikelaitostoiminta sekä sähkön, lämmön ja kaasun tuotanto hankinta ja siirto ja niihin liittyvä kauppa, muu energialiiketoiminta, vesiliikelaitostoiminta ym.

Nivos Oy:lla on ollut kunnan asettaman tavoitteena 1,6 milj. euron korkotuloutus sekä liiketoiminnan kehittäminen huolehtien yrityksen arvonnoususta. Konsernin kokonaisliikevaihto on ollut 30 milj. euroa ja kasvanut edellisvuodesta 4,3 %. Liikevoitto parani edelliseen vuoteen ollen 902 t euroa (-296 t euroa vuonna 2015). Omistajalle on maksettu 1,6 milj. euron korko pääomalinasta.

3.2 Mäntsälän Vuokra-asunnot Oy

Mäntsälän Vuokra-asuntojen tavoitteena on vastata Mäntsälän kunnan asunto-ohjelman 2012–2016 mukaisiin tavoitteisiin. Kuntastrategian toteuttamiseksi suunnitelmakaudelle 2016–2018 on hyväksytty sitoviksi tavoitteiksi noudattaa Helsingin seudun aiesopimusta ja Mäntsälän kunnan asunto-ohjelmaa, johon perustuen Mäntsälään tulee rakentaa ARA-asuntoja kokonaistuotannosta 20 % eli 32 asuntoa vuodessa. Vuonna 2012 laaditun ikäpoliittisen ohjelman mukaisesti huomioidaan ikääntyvien asumistarpeet. Uudistuotantoa rakennetaan hyvien liikenneyhteyksien päähän ja keskustan tuntumaan.

Asuntojen vuokrausasteen tavoite on ollut 97 %, mutta toteutuma 94,3 %. Asuntojen vaihtuvuuden toteutuma on 32,7 %, kun tavoitteena on ollut 20 %. Vuokrasaatavien toteutuman tavoite on ollut 1,3 %, mutta toteutuma on ollut 2,1 %. Luottotappioiden tavoitteena on ollut 0,1 %, mutta toteutuma on 0,7 %. Joten kaikissa prosentuaalisissa tavoitteissa on vähäistä poikkeamaa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota Mäntsälän Vuokra-asunnot Oy:n talouden kehitykseen.

3.3 Mäntsälän Jäähalli Oy

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ei ole jäävinä osallistunut Mäntsälän Jäähalli Oy:n toiminnan arviointiin.

Jäähallin tavoitteista ei mainospaikan myyntitavoite 12 000 euroa ole läheskään toteutunut vaan myyntituottoja on saatu 1 500 euroa. Tilikauden tuloksen tavoitteena on ollut 16 840 euroa voittoa, mutta toteutuma on 1 625 euroa. Muut tavoitteet ovat toteutuneet.

3.4 Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Kunnan elinkeinopalveluista vastaa Mäntsälän Yrityskehitys. Yhtiön tavoitteena on kehittää yritystoimintaa yhdessä kunnan, yritysten ja seudullisten organisaatioiden kanssa kunnan elinkeinostrategiassa esitettyjen suuntaviivojen mukaan.

Yhtiön tavoitteet ovat toteutuneet tilikauden 2016 aikana. Markkinoinnin tehostaminen ja kansainvälistyminen ovat tuoneet monen eri alan yrityksiä Mäntsälään.

Tarkastuslautakunta on kuullut Mäntsälän Yrityskehitys Oy:n toimitusjohtajaa ja tutustunut hänen opastamana Yandex Oy:n toimintaan.

3.5 Kiinteistö Oy Mäntsälän toimistotalo

Mäntsälän kunnan ja Eteva –kuntayhtymän omistaman kiinteistöyhtiön toimialana on maanvuokrasopimukseen perustun hallita sillä sijaitsevia rakennuksia tai sille rakennettavia rakennuksia.

Yhtiön talous on toteutunut tasaisesti sen toimintavuosina 2014–2016.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota konsernivalvontaan, omistajaohjaukseen ja konserniyhtiöille asetettaviin tavoitteisiin. Konserniyhtiöille tulisi asettaa selkeät taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ja näiden tavoitteiden toteutuma tulisi myös selkeästi tuoda esille tilinpäätöksessä.

Kunta on myöntänyt yhtiöille pitkäaikaisia lainojen omavelkaisia takauksia. Jatkossa takauksia myönnettäessä tulisi yhtiöiltä vaatia tarkemmat laskelmat ja perustelut yhtiön kyvystä hoitaa lainasta aiheutuvat velvoitteet.

4. Muut havainnot

Tarkastuslautakunta on huolissaan kunnassa jo toteutuneista ja tulevaisuudessa toteutettavista suurista investoinneista. Nämä aiheuttavat kunnan velkaantumisen lisääntymistä ja muita taloudellisia seuraamuksia, joka voi aiheuttaa kunnan joutumisen kriisikuntamenettelyyn.

Kaikkien kunnan palvelualueiden tulisi tukea Mäntsälän kunnan vetovoimaisuuden kehittymistä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat joiltakin osin toteutuneet hyvin, mutta palvelualueiden tulisi yhtenäistää toimintamallit.

Yhteenvetona tarkastuslautakunnan toimikaudelta 2013-2016 voidaan todeta, että mittaristojen asettaminen on mennyt pienin askelin eteenpäin, mutta niihin kaivattaisiin selkeämpiä ja paremmin mitattavissa olevia tavoitteita (esim. laatu, vaikuttavuus, tyytyväisyys, talous). Strategisia tavoitteita ei saa olla liikaa.

Tulevaan maakuntahallinto- ja sote-uudistukseen on jo varauduttu joillakin palvelualueilla, minkä tarkastuslautakunta näkee positiivisena asiana. Myös ennaltaehkäisevään työhön panostaminen perusturvapalveluissa on jo nyt tuonut säästöjä ja tulee tuomaan niitä myös tulevaisuudessa.

5. Edellisen vuoden 2015 arviointikertomuksen vastineet

Kunnanhallitus ja lautakunnat ovat käsitelleet tarkastuslautakunnan vuoden 2015 arviointikertomuksen ja antaneet siihen vastineensa. Kunnanhallitus päätti 19.9.2016 § 202 antaa valtuustolle vastineet arviointikertomukseen liitettyjen havaintojen pohjalta tehdyistä toimenpiteistä, minkä kunnanvaltuusto hyväksyi 3.10.2016 § 76. Tarkastuslautakunta on merkinnyt arviointikertomuksen 2015 vastineet tiedoksi kokouksessaan 19.10.2016 § 54. Vuoden 2015. Arviointikertomuksen 2015 palautteet ovat liitteessä 1.

Tarkastuslautakunta toteaa, että arviointikertomusvastineet annettiin valtuuston edellyttämässä aikataulussa lokakuun loppuun mennessä. Teknisen toimen ja perusturvan vastineet olivat erittäin kattavia ja tarkkoja.

Vuoden 2015 arviointikertomuksen vastineet	
Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota edellisen arviointikertomuksen vastineeseen henkilöstön poissaoloihin liittyen. Vastineessa ei ollut otettu kantaa siihen, miten henkilöstön poissaoloja saadaan vähennettyä.	<i>Muiden kuin sairauspoissaolojen osalta (mm. lomat, palkattomat työ- ja virkavapaat, perhevapaat) säätävät pitkälti lainsäädäntö ja työ- ja virkaehtosopimukset käytännössä miten paljon poissaoloja syntyy. Niihin työnantaja ei voi vaikuttaa. Vuonna 2015 kunnan lomautukset ja palkattomat vapaat säästösyistä nostivat palkattomien vapaiden määrää edelliseen vuoteen verrattuna noin neljällä päivällä.</i>
Maankäytön osalta todettiin, että kaavoituksen tulisi olla paremmin aikataulutettua ja suunniteltua.	<i>Kaavoituksen aikataulutukseen ja suunnitteluun liittyen uusi kaavoituskatsaus 2016 on valmistunut ja hyväksytty kunnanvaltuustossa 23.5.2016 § 54, jossa on esitetty vireillä olevat kaavahankkeet.</i>
Strategiset tavoitteet 2015	
Strategian toteutumisen yhteenvetoa ei ole tuotu kootusti esille kunnan tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan se helpottaisi kuntastrategian kokonaistarkastelua sekä poikkiallinnollisen yhteistyön ja strategioiden kehittämistä, joka nähdään tärkeänä toiminnan tehostamisen, talouden ja vaikuttavuuden kannalta.	<i>On totta, ettei kunnan strategisten tavoitteiden toteutumista ole tehty suoraa, välitöntä raportointia tilinpäätöksissä kaudella 2014 – 2017. Kuntastrategiasta johdettujen päämäärien ja tavoitteiden asettaminen on tehty vuosittain eri toimialojen talousarvioissa ja raportointi tilinpäätöksissä. Keväällä 2016 valtuusto on aloittanut uuden strategian valmistelun vuoteen 2025. Jatkossa kuntastrategian toteutumisen seuranta ja arviointi kannattaa tehdä mahdollisesti omana erillisarviointina.</i>
Kunnan talous	
Mäntsälän kunnan strategisena tavoitteena on, että kunnan talous on tasapainossa. Tavoitteessa onnistumista varten on strategisissa tavoitteissa asetettu neljä mittaria. Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa siitä, että näitä mittareita ei kaikilta osin saavutettu	<i>Kunnan ja kuntakonsernin lainamäärä on viime vuosina kasvanut voimakkaasti perustuen valtuuston tekemiin päätöksiin talousarvion ja taloussuunnitelman investoinneista ja velanotosta.</i>

<p>tilikauden 2015 osalta. Kunnan ja kuntakonsernin lainamäärä kasvoi edelleen. Talouden tasapainotavoitteessa ei edelleenkaan ole edistytty. Tilinpäätöksessä tulee tuoda esiin tavoitteita ja toteumaa kuvaavia lukuja strategisten tavoitteiden osalta.</p>	<p><i>Kunta valmistelee parhaillaan konsulttiselvitystä (Perlacon Oy/Eero Laesterä) kunnan talouden tasapainotuksesta vuosille 2016 – 2025. Selvitys tulee kunnanhallituksen ja -valtuuston käsittelyyn syyskuussa 2016 ja antaa pohjaa vuoden 2017 talousarvion ja taloussuunnitelman sekä kuntastrategian valmisteluun. Selvityksellä haetaan erityisesti valtuustotason (poliittisen päätöksenteon) sitoutumista kunnan ja kuntakonsernin pitkäjännitteiseen tasapainotustyöhön taloudessa ja investoinneissa.</i></p>
Kuntakonsernin talous	
<p>Tarkastuslautakunta esittää huolestumisensa ja kiinnittää edellisvuosien tapaan huomiota kuntakonsernin velkaantumisen kehitykseen. Kuntakonsernin lainakanta oli vuoden 2015 lopussa asukaskohtaisesti tarkasteltuna 6 399 euroa/asukas. Koko maassa konsernin lainakanta oli vuonna 2014 keskimäärin 5 768 euroa/asukas. Kunnan tulee konserniohjauksessaan kiinnittää erityisesti huomiota konsernin velkamäärän kehittymiseen ja taloussuunnitteluun.</p>	<p><i>Ks. edellinen kohta</i></p>
Strategiset toiminnalliset tavoitteet	
<p>Yhdyskuntarakenteen toiminnallisissa tavoitteissa on keskustan kehittäminen ja keskustan yleisilme ja viihtyvyys. Tarkastuslautakunta toteaa, että keskustan alueella ei ole tapahtunut kehitystä ja edellyttää tiukempia toimenpiteitä hankkeiden toteutumisen varmistamiseksi.</p>	<p><i>Keskustan alueen kehittämisen ja hankkeiden toteutumisen varmistamiseksi maankäyttöpalvelut toimii aktiivisesti toimijoiden kanssa ja mm. rakennuslupakuvia käydään jo alkuvaiheessa läpi jotta varsinainen rakennuslupakäsittely olisi mahdollisimman sujuva. Hankkeet ovat pääosin yksityisiä ja markkinalähtöisiä, joten niiden toteutuminen riippuu lopulta kysyntätilanteesta. Niitä osin kuin on kunnan myymä tai vuokraama tontti, rakentamisaikataulu (rakentamisvelvoite) tulevissa hankkeissa tullaan määrittämään kauppakirjassa tai muussa sopimuksessa. Todettakoon myös, että uusia isoja hankkeita keskustaan on nyt käynnistymässä ja maankäyttölautakunta on kokouksessaan 8.6.2016 myöntänyt rakennusluvut Apposen entisen kenkätehtaan muuttamiseksi asuin-tiloiksi sekä Kiinteistö Oy Mäntsälän Keskustie 2 – yhtiölle kahden kerrostalon rakentamiselle Keskuskadun alkuun.</i></p>
Henkilöstö	
<p>Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että sairauspoissaoloja on paljon ja suosittelee, että edelleen tehdään toimenpiteitä, jotta saataisiin sairaus-</p>	<p><i>Kuuma-kuntien alueella Mäntsälä sijoittuu alle keskiarvon sairauspoissaolopäivien määrässä. Kuuma-alueella sairauspoissaolojen keskiarvo oli vuonna 2015 14,5 kalenteripäivää kun Mäntsälän keskiarvo</i></p>

<p>poissaoloja ehkäistyä ja vähennettyä.</p>	<p><i>oli 13,55. Työkykyä tukevaa toimintaa tullaan edelleen kohdentamaan erityisesti riskiryhmille ja kunnassa käytössä olevalla varhaisen tuen mallilla pyritään tukemaan työntekijöiden työssä pysymistä ja estämään mahdollisimman tehokkaasti pitkittyvät sairauslomat.</i></p>
Tavoitteet toimialakohtaisesti/Hallintopalvelut	
<p>Lautakunta pitää palkkoihin tehtäviä pistokokeellisia tarkastuksia hyvänä tapana varmistua palkanlaskennan oikeellisuudesta. Kunnan hankintatoimintaan on panostettu ja hankintaprosessia on tehostettu, joka myös nähdään positiivisena kehityksenä, mutta vaatii vielä lisäpanostusta.</p> <p>Lautakunnan saaman käsityksen mukaan kunnassa on ongelmia eri hallintokuntien välisessä yhteistyössä ja yhteistyön kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota.</p>	<p><i>Sisäinen valvonta on johdon työkalu, jolla vuosittain päätettyjä teemoja käydään läpi ja tarvittaessa nopeastikin havaitusta epäkohdastakin tulee voida selvitys tehdä. Sisäisen valvonnan kohteita ei ole ollut toimintavuonna 2015 vaan ne ovat siirtyneet 2016 vuodelle, osin taloushallinnon järjestelmämuutosten ja resurssien tiukkuuden takia.</i></p> <p><i>Kunnassa ei ole otettu käyttöön yhteistä palautekäytäntöä tai palautetekniikkaa, vaan toimialoilla on omia palautteenkeräämistapoja sekä käsittelymekanismeja. Kunta kerää palautetta yleisesti omien kotisivujen kautta sekä organisaation sisällä intran kautta. Palautteen käsittely tapahtuu toimialojen sisällä ja tarvittaessa kunnan johtoryhmässä. Säännöllisiä kyselyjä ovat henkilöstön työilmapiirikysely joka toinen vuosi sekä kunnan tietotekniikka koskeva kysely, toimialakyselyjen ohella. Tukipalvelujen mitoitukseen liittyen käytössä on täyttölupamekanismi, jonka kautta rekrytointeja katsotaan yhdessä. Erityisesti tulevaa Sote-ratkaisua peilaten yhteistyötä toimialojen kesken ja yli tulee lisätä, jotta erityisesti tukipalveluissa voidaan löytää tehostamishyötyjä ja ottaa digitalisaatio konkreettisesti käyttöön.</i></p>
Maankäyttöpalvelut	
<p>Lautakunnan näkemyksen mukaan kaavoitusta tulisi tehokkaammin toteuttaa strategian mukaisesti</p>	<p><i>Vireillä olevien kaavahankkeiden myötä strategian mukaiseen riittävään asuintontitarjontaan päästävien jatkossa. Keskustan kehittämishankkeiden edistämistä jatketaan. Rakennusluvut kahdelle uudelle asuinrakennuskohteelle keskusta-alueella on nyt myönnetty. Keskeisten rakennustyömaiden käynnistyessä on myös tärkeää, että työmaita ympäröiville kunnan omistuksessa oleville yleisille alueille laaditaan kunnostussuunnitelmat tarpeen vaatiessa ja omalta osuudelta osallistutaan kaupunkikuvan kohentamiseen.</i></p>

	<p><i>Teollisuusalueiden osalta reagoidaan kaavoituksella kysyntään. Näiden lisäksi on käynnistetty työ, jossa selvitetään rakentamattomien teollisuustonttien tilanteet kohdekohtaisesti tavoitteena edistää tonttien rakentamista. Selvitystyö voi osaltaan lisätä yritystonttien tarjontaa.</i></p> <p><i>Tonttien luovutuksen tarkka aikataulutus varmistuu sen jälkeen kun alueen kaava on vahvistunut sekä kunnallistekniikan rakentamisaikataulu on varmistunut. Lisäksi tonttien luovutukseen vaikuttaa alueen palvelut eli esimerkiksi koulu- ja päiväkotipalveluiden tilanne. Tonttien luovutuksen tarkempaa aikataulutusta ja suunnitelmaa tulevien vuosien tonttitarjonnasta tullaan tekemään vähintään talousarvion käsittelyn yhteydessä sekä tarkemmin alueittain rakentamisedellytysten varmistuttua.</i></p>
Yhteistoiminta-alueen peruspalvelukeskus	
<p>Tarkastuslautakunta toteaa, että peruspalvelukeskus on huolimatta Sosiaali- ja terveystieteiden valtakunnallisesta vaikeasta tilanteesta pystynyt kehittämään toimintaansa ja saanut aikaan huomattavia säästöjä. Peruspalvelukeskuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön toiminta vaikuttaa ammattitaitoiselta ja osaavalta. Strategian mukaisten toiminnallisten tavoitteiden arvioinnin mittarit ovat kehittyneet ja tuovat entistä paremmin esille konkreettiset tavoitteet.</p>	<p><i>Tähän yhteenvedon perusturvalautakunta toteaa, että positiiviseen tulokseen sekä talouden että toiminnan osalta vaikutti toimintavuonna se, että tiukasta taloudesta ja haasteellisesta toimintaympäristöstä huolimatta mikään tulosalue ei tinkinyt toiminnan kehittämistä. Säästöjen sijaan käytävissä olevilla resursseilla tavoiteltiin optimaalista tulosta. Tämä strategia tuotti "sivutuotteena" säästöt. Lautakunta pitääkin oleellisena sitä, että optimaalisen tuloksen tekemisen taloudelliset edellytykset turvataan myös jatkossa. oikealla resurssien kohdentamisella, palveluiden ajoituksella ja parhailla toimintatavoilla on mahdollista saavuttaa sekä toiminnalle että taloudelle asetetut tavoitteet.</i></p>
Sivistyspalvelukeskus	
<p>Lautakunta toteaa positiivisena kehityksenä kirjaston ja kansalaisopiston yhteistyön. Lisäksi kuntien välinen yhteistyö sivistystoimissa on merkittävää. Vapaa-ajan nuorisotyössä ja kulttuurityössä on ongelmana resurssipula ja tilojen puute. Lautakunta toivoo, että kunnassa panostettaisiin toimitilojen lisäämiseen vapaa-ajan nuorisotyössä ja kulttuurityössä.</p>	<p><i>Arviointikertomuksessa toivotut tilatarpeet pyritään ottamaan huomioon suunnitteilla olevien rakennushankkeiden yhteydessä. Kartoitetaan olemassa olevien ja vapautuvien tilojen käyttöastetta ja tehokkuuden lisäämistä."</i></p>
Tekninen palvelukeskus	
<p>Tarkastuslautakunta pitää positiivisena tavoitteiden</p>	<p><i>Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota keskei-</i></p>

<p>toteutumista kiinteistöjen kunnossapidon ja kiinteistöjen luokituksen toteuttamisen osalta sekä toimintamenojen ja toimintakatteen toteutumisessa.</p>	<p><i>siin asioihin joihin myös tekniset palvelut on erilaisen kehittämishankkeiden ja toimialan tavoitteiden kautta kiinnittänyt huomiota.</i></p> <p><i>Vuoden 2015 talousarviossa ja 2016–2017 taloussuunnitelmassa on erityisesti kiinnitetty huomiota pitkän tähtäimen investointisuunnitteluun ja ennalta ehkäisevään suunnitteluun, jossa toimitilojen käyttäjähallintokunnilla tulee olla keskeinen rooli.</i></p> <p><i>Käyttäjähallintokuntien kanssa on pidetty käyttäjäpalaveriteita, joiden avulla voidaan parantaa ja kehittää toimitilapalvelujen toimintaa. Investointien pitkän tähtäimen suunnittelutyö on laadittu yhteistyössä eri toimialojen ja maankäytön suunnittelun kanssa. Pitkän tähtäimen suunnittelu on päivitetty, ja suunnitelma toimii investointisuunnitelman pohjana tuleville vuosille. Mäntsälän kunnan investoinnit ovat liian suuret ja niihin tulisikin etsiä vaihtoehtoisia toteutustapoja yhteistyössä eri hallintokuntien ja kunnan johdon kanssa.</i></p>
Kuntakonsernille asetetut tavoitteet/ Nivos Oy-konserni	
<p>Tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuma tulee selvitä tasekirjasta</p>	<p><i>Tarkastuslautakunta toteaa oikein, että valtuuston tytäryhtiöille asettamien tavoitteiden asettaminen tehdään kunnan hyväksymän talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelun yhteydessä, ja raportoidaan toteutumista tilikaudella osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksen yhteydessä. Näin tulee kuntalain mukaan lähtökohtaisesti menetellä.</i></p>
<p>Tarkastuslautakunta on vierailut Mäntsälän Sähkö Oy:ssä ja kiinnittää positiivisesti huomiota yhtiön riskienhallinnan suunnitteluun ja henkilöstön sitouttamiseen. Yhtiön käyttämä toimintamalli olisi hyvä esimerkki myös muissa kunnan yhtiöissä.</p>	<p><i>Malli toimii hyvänä esimerkkinä. Riskienhallinnan tarpeet ja taso arvioidaan ja mitoitetaan jokaisen yhtiön toiminnallisista ja taloudellisista lähtökohdista käsin.</i></p>
Muut havainnot	
<p>Tarkastuslautakunta on kuullut tilintarkastuksen vuoden 2015 loppuraportin ja toteaa, että hankintoihin tulisi edelleen kiinnittää huomiota ja hankintaohjeistus päivittää ajan tasalle.</p> <p>Lisäksi sisäisen valvonnan sääntö on päivittämättä ja</p>	<p><i>Hankinnoissa on otettu käyttöön 2016 alusta Hankinta-Sampo, sähköinen alusta hankintaprosessiin. Hankinta-Sampo toimialoilla johtoryhmän päätöksen mukaisesti on otettu käyttöön pienhankinnoissa. Hankintaohjeet päivitetään heti kun uusi hankintalaki on hyväksytty.</i></p> <p><i>Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan uusista ohjeista päätetään tämän syksyn aikana kunnanhallituk-</i></p>

<p>tulisi viipymättä päivittää.</p>	<p><i>sessä. Ohjeistuksessa korostuu toimivien riskienhallintaprosessien ja –menettelyjen tekeminen ja varmistaminen jatkuvasti käytännön työssä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallintaperiaatteet on hyväksytty kunnanvaltuustossa 2015.</i></p>
-------------------------------------	---

6. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin (**tekstissä vahvennettuna ja kursivoituna**) tarkastuslautakunnalle syyskuun loppuun mennessä sekä raportoimaan valtuustolle lokakuun 2017 loppuun mennessä.

Kunnan tilintarkastaja on esittänyt vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisten toimielinten jäsenille sekä viranhaltijoille. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää kunnanvaltuustolle, että vuoden 2016 tilinpäätös hyväksytään ja kunnan taloutta ja hallintoa hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 1.1.–31.12.2016.

8. Allekirjoitukset

Mäntsälässä 3. toukokuuta 2017

Jari Sillanpää
puheenjohtaja

Juri Ruohola
Kari Orre
varapuheenjohtaja

Minttu Jores

Jaana Arpalhti-Kolu

Sami Koski